

پیامدهای تغییرات گسترده مدیریتی در کشور

هشدار کارشناسان

اولتیماتوم مجلس

شهراد اثنی عشری
روزنامه‌نگار و کارشناس علوم سیاسی

گردش نخبگان ضرورت مضاعفی دارد، به دلیل رابطه قدرت - ثروتی که متأسفانه در ساختار کشور حاکم است، زیرا تمرکزگرایی در شیوه اداره کشور و اقتصاد نفتی باعث شده که عدم گردش نخبگان مشکل‌زا باشد و بایستی برای این مسأله فکری اساسی کرد. البته قرار نیست از هر گردش اقلیتی به عنوان گردش نخبگان یاد کنیم، بلکه باید ببینیم اشخاصی که قرار است مسوولیت بگیرند، آیا واجد شرایط و ویژگی‌های لازم هستند یا خیر؟

رئیس کمیسیون فرهنگی مجلس با تأکید بر مباحث تخصصی، فنی و تجربی مدیران، توجه رئیس جمهوری را به شعارهای ارائه شده خود جلب می‌کند و می‌گوید: از دکتر احمدی نژاد تعجب می‌کنم. آن شعارها کجا و این معرفی‌ها کجا؟ (ایسنا، ۸/۱۶/۸۴)

یکی از نقدهای جدی طیف آبادگران مجلس به دولت معرفی اشخاصی است که با ثروت‌های انبوه خود قادر به تحقق شعار عدالت خواهی

سیاسی در کشور افزوده است.

هر چند با تغییر کابینه و نوع نگرش حاکم بر آن، انجام تغییرات در سطوح مدیریتی امری ضروری به نظر می‌رسد، زیرا با قرار گرفتن طولانی مدت برخی افراد در مدیریت‌های مختلف و تقویت روابط و تعاملات سیاسی و اقتصادی، امکان رشد فساد و متراکم شدن آن زیاد است، اما این گردش مدیریتی اصول و قواعدی دارد که باید مورد توجه قرار گیرد. در درجه نخست، آنچه که باید در گردش نخبگان صورت پذیرد، در نظر گرفتن یکسری ویژگی‌ها، سجایای اخلاقی و مدیریتی، تجربه و تخصص است. اگر قرار باشد در این نظام گردش فقط اقلیتی خاص که بعضاً فاقد تجربه و تخصص در مسوولیت مورد نظر هستند، قرار گیرند، قطعاً به ناکارآمدی دولت دامن می‌زنند، بنابراین داشتن صلاحیت‌ها و مهارت‌ها و نیز همخوانی چهره‌های جدید با شعارهای رئیس جمهوری مبتنی بر ساده زیستی، عدالت‌ورزی و مقابله با تبعیض یکی از ضروریات این امر بشمار می‌رود.

یکی از چهره‌های جنجالی و خبرساز مجلس که ریاست کمیسیون فرهنگی را نیز عهده‌دار است عماد افروغ عضو شناخته شده آبادگران است که در طول ماه گذشته با نقدها و هشدارهای دلسوزانه خود به دولت نمادی از گفتمان انتقادی را در جامعه جا انداخته است.

وی در این خصوص می‌گوید: در جامعه ما

گردش نخبگان و تغییر مدیریت‌های نظام حاکی از نوآوری و ایجاد انگیزه برای سایر مدیران و مسوولان جامعه است تا آنها نیز با این امید که می‌توانند از استعداد، خلاقیت، توانایی و ظرفیت‌های خود برای خدمت به کشور استفاده کنند تلاش خود را برای رسیدن به این جایگاه شدت دهند.

تغییر مدیران کشور از این منظر همیشه امری مثبت و امیدوارکننده تلقی می‌شود، اما اگر دامنه تغییرات مورد اشاره فراتر از حد معقول رود، به گونه‌ای که پایه‌های نظام مدیریتی کشور را متزلزل کند، قابل توجیه نخواهد بود. گردش نخبگان پدیده مثبتی است به شرط آنکه این گردش فقط عده‌ای اقلیت را در بر نگیرد و دایره شمول آن به سایر افراد توانمند نیز سرایت یابد.

یکی از موضوعاتی که در طول آغاز بکار دولت احمدی‌نژاد، نگاه و واکنش‌های بی‌شماری را به سوی خود جلب کرده، تغییرات گسترده مدیریتی در سطوح مختلف سیاسی، اقتصادی و اجتماعی است، طوری که بسیاری از صاحب‌نظران و تحلیل‌گران، تغییرات حاصل شده را به جای امری مثبت و لازم، ناشی از تسویه حساب‌های جناحی و حزبی قلمداد کرده‌اند. تغییر گسترده استانداران، مدیران، معاونان و روسای بانک‌های دولتی در طول ماه گذشته علاوه بر حاکم کردن جو نگرانی ناشی از امنیت شغلی، به بی‌ثباتی و نابسامانی‌های اقتصادی و

احمدی نژاد نیستند. دولت فهم با شعارهای پرکردن شکاف‌های طبقاتی روی کار آمد، بنابراین وزیر می‌تواند وزیر کابینه عدالت خواه باشد؟ اینگونه معرفی‌ها با شعار ساده زیستی وزراء که احمدی نژاد بارها به آن اشاره کرده، همخوانی ندارد.

بسیاری از چهره‌های اصول‌گرا پس از معرفی کابینه خاتمی از تغییرات ایجاد شده مدیریتی ابراز گلایه و نارضایتی کردند و گفتند نباید یک مقام مسوول به دلیل وابستگی جناحی از مصدر خود پایین کشیده شود، اما در دولت نهم که اینک مسوولیت‌ها همگی به جناح اصول‌گرا تعلق گرفته، همان رویه کابینه خاتمی در حال تکرار شدن است و صدای کسی هم در نمی‌آید!

همانطور که بیشتر اشاره شد، ایجاد تغییر و تحول در بدنه دولت در شرایط کنونی یک ضرورت محسوب می‌شود، اما باید این رویه طوری اجرا شود که کمترین لطمه به نظام مدیریتی و افکار عمومی وارد شود، زیرا مردم همیشه با شور و شعور سیاسی بالای خود در مواقع لزوم پاسخ اشتباهات را خواهند داد. واقعیت آن است که آنچه که طی چند ماه اخیر رخ داده و بیشتر مسوولان عوض شده‌اند، به حدی گسترده و غیر قابل انتظار است که حتی در دوران کارگزاران و اصلاح‌طلبان نیز به چشم نمی‌خورد.

به اعتقاد ناظران بی‌طرف این حجم گسترده تغییر و تحولات ارتباطی به گردش طبیعی نخبگان ندارد و ممکن است منافع ملی را با گذر زمان به خطر اندازد. تغییر مدیران باید از طریق فکر و اندیشه و در چارچوب نظام حزبی صورت پذیرد، زیرا در غیر این صورت ممکن است افکار عمومی برکناری مسوولان را به دلیل اختلافات سیاسی و جناحی تفسیر کنند.

صادق زیباکلام استاد دانشگاه تهران در این باره می‌گوید: آقای احمدی نژاد و دوستانش معتقدند افرادی با تجربه‌تر و متخصص‌تر را جایگزین مدیران کرده‌اند. حال این سوال مطرح می‌شود که کشور چگونه با این همه افراد نالایق در سطوح مختلف تاکنون اداره شده است؟ اگر هم بگوییم نه! بخشی از افرادی که در طول ۲۷ سال گذشته مدیر بوده‌اند، افراد لایق و خوبی هستند، همین افراد نیز کنار گذاشته شده‌اند. (ایسنا ۸۴/۸/۱۶)

یکی دیگر از نقدهای دولت نهم، نگاه امنیتی

برخی مدیران و وزیران به تحولات جامعه است. به اعتقاد لایه‌هایی از آبادگران و اصلاح‌طلبان، عقبه بیشتر مسوولان جدید برخاسته از جایگاه امنیتی و نظامی آنها است و ممکن است نوع نگرش و نگاه آنها به تحولات جامعه باعث امنیتی شدن بیشتر فضا و مسدود شدن گفتمان انتقادی شود و دیگر تحمل "نظریه مخالف" جای خود را به "تقابل با حریف" بدهد. دولت احمدی نژاد برای تحقق برنامه‌ها و شعارهایش نیاز به افرادی همسو و هماهنگ با خود دارد، اما انتخاب صرف همکاران از شهرداری یا شورای شهر و دانشگاه علم و صنعت مفید فایده نخواهد بود، زیرا در جناح اصولگرا، اشخاص و مدیران توانمند بسیاری حضور دارند که می‌توانند رئیس جمهوری را در تحقق برنامه‌هایش یاری کنند.

محمد عطریانفر عضو شورای مرکزی حزب کارگزاران می‌گوید: "فردی که می‌خواهد در جامعه رشد کند و نام نخبه را بر خود بگذارد، باید مسیر رشد عالمانه، آگاهانه، هوشمندانه و کاملاً کارشناسانه‌ای را طی کند و بدون طی کردن چنین مسیری به حوزه نخبگان دست پیدا نخواهد کرد."

وی معتقد است: "عناصری که به لایه نخبگان

می‌گویند کارشکنی بانک‌ها در بازار بورس دلیل برکناری مدیران عامل بانک‌های دولتی است

دست می‌یابند، چهره‌های شاخص و شناخته شده‌ای هستند که تجارب گسترده‌ای دارند و جامعه نسبت به آنها آگاهی و شناخت کافی دارد. اینک یک عنصر ناشناس را تحت عنوان اینکه نخبه است و با عنوان چرخش نخبگان بالا بیابوریم، درست نیست، زیرا آن فرد از مولفه‌های رشد، توسعه یافتگی و ارتقاء یابی برخوردار نبوده است، سابقه موفقیت‌آمیز در حوزه‌های اجرایی و سیاسی از شاخصه‌های تعیین جایگاه یک فرد است که مسیر رشد و تعالی را در پیش می‌گیرد. (ایسنا ۸۴/۸/۱۶)

تغییر تدریجی مدیران و مسوولان در سطوح مختلف همواره یک راهکار منطقی برای تزریق نیروی تازه به آن دستگاه است و هرگونه اقدام عجولانه و شتابزده ممکن است پیامدهای غیرقابل انتظاری را به دنبال داشته باشد. یکی از عرصه‌های حساس و مهم کشور که تاثیر مهمی هم در سیاست دارد، نظام اقتصادی کشور است که حفظ و ثبات آن در گرو برنامه‌ریزی‌های دراز مدت، پرهیز از شتاب‌زدگی و بیان گفتارهای منطقی برای آرام کردن جو نامطمئن اقتصادی است. وضعیت نامطلوب معیشتی مردم و تورم فزاینده همواره در طول سال‌های گذشته اثرات منفی خود را بر مردم و جامعه تحمیل کرده و هرگونه اظهار نظر احساسی و ساختار شکنانه به دلیل تثبیت موقعیت گذشته تاکنون ممکن است لطمات زیادی را بر نظام وارد کند. از این رو ناظران اقتصادی می‌گویند هرگونه تصمیم‌گیری در حوزه اقتصاد باید آرام، تدریجی و منطقی باشد.

با این توصیف علاوه بر تغییرات گسترده سیاسی و اجتماعی در کشور، مدیران بانک‌های دولتی نیز به طور ناگهانی تغییر کردند که این مساله به جو نامطمئن اقتصادی در جامعه دامن زد و پیامدهایی را به دنبال داشت. پایگاه اطلاع‌رسانی آفتاب روز ۸ آبان ماه در این خصوص اعلام کرد: "پس از آنکه یک نهاد امنیتی با ارسال گزارش به احمدی نژاد از کارشکنی برخی بانک‌ها در سازمان بورس خبر داده بود و اوضاع نابسامان بورس را معلول تصمیم‌گیری‌های تعدادی از مدیران بانک‌ها عنوان کرده بود، رئیس جمهوری تصمیم گرفت شش تن از مدیران عامل بانک‌ها را برکنار کند."

این خبر در حالی مخابره شد که هنوز به درستی نقش و تاثیر این مدیران در اوضاع نابسامان بورس کشور ثابت نشده است.

حجم گسترده تغییر و تحولات مدیریتی ممکن است در گذر زمان منافع ملی را به خطر اندازد و شائبه سیاسی بودن آن را تقویت کند

مردم در انتخابات سال ۸۴ به دلیل درک شعارهای احمدی نژاد و عزم راسخ او برای پایان دادن به تبعیض‌ها و فسادهای اداری او را بر مصدر امور نشاندهند و اینک چیزی جز عمل به شعارها و برنامه‌های داده نشده ندارند. وی که در مبارزات انتخاباتی خود با پرهیز از هزینه‌های گزاف و نشان دادن خانه ساده خود در شرق تهران به مردم نشان داد که اهل ساده زیستی است و برای مبارزه با حاکمان زر و زور روی کار آمده است معلوم نیست به چه دلیل یا دلایلی اشخاص را برای پست وزارت پیشنهاد کرد که با دیدگاه او اصلاً همخوانی ندارد. احمدی نژاد که با شعارهای عام پسند خود توانست قلوب بسیاری از مردم را با خود همراه کند در اظهار نظرهایش همواره از رشد ثروت و سرمایه به عنوان عامل بازدارنده تحقق عدالت نام می‌برد، چطور فرد یا افرادی را معرفی می‌کند که با کسب میلیاردها تومان ثروت در زمان کوتاه می‌خواهند وی را در تحقق عدالت یاری رسانند؟

دولت اگر واقعیت را به مردم می‌گوید که می‌گوید، باید شرایط را برای رشد فعالیت بخش خصوصی با نظارت دولت و ایجاد امنیت برای سرمایه و سرمایه‌گذاران فراهم کند تا امور در مسیر صحیح خود قرار گیرند، حجم دولت کاسته شود و فساد از بین برود. یا ایجاد اشتغال و بالا بردن کارآمدی و میدان دادن به ابتکار عمل‌ها است که زمینه برای رشد جامعه فراهم می‌شود.

تغییر مدیران شهامت و جسارت می‌خواهد که احمدی نژاد دارد، اما بد نیست در این فرایند به نصایح و مشاوره‌های افراد صدیق و سالم و کارآمد نیز گوش فرا دهد تا آرزوی تصویری ناخوشایند در اذهان عمومی ترسیم نشود.

ظاهراً این افراد قصد دارند اگر حادثه مثبتی برای بورس اتفاق نیفتد، این تصمیم را در آینده‌ای نزدیک اعلام کنند. هدف از این تأخیر آن است تا تعطیلی بازار بورس یا سخنرانی احمدی نژاد ارتباطی نداشته باشد و از هزینه‌های سیاسی چنین اتفاقی برای رئیس جمهور کاهش یابد.

این تصمیم در زمانی اتخاذ شد که با آغاز رکود بورس تهران، راه‌حل‌های زیادی در جلسات دست‌اندرکاران اقتصادی دولت مطرح شد، اما هیچ‌کدام مورد پسند قرار نگرفت. در این راستا تنهاترین ابتکاری که دولت گرفت، خرید انبوه و مصنوعی از بازار بورس توسط بانک‌های دولتی بود که باعث اعتراض کارشناسان شد و تأثیری در بر نداشت. در این شرایط برخی از نهادهای اقتصادی در توصیه به دولت خواهان آرامش بیشتر در تغییرات اقتصادی شدند.

اگر چه هیچ کس در صداقت و پایبندی رئیس جمهوری به شعارها و برنامه‌هایش شکی ندارد، اما انتخاب‌های او که ناشی از تصمیم‌های مشاوران دولت است، نتوانسته در این دو سه ماه مرهمی بر زخم‌های کهنه اقتصاد و سیاست بگذارد و احتمال پیامدهای ناگوار آن در آینده را افزایش داده است. تقابل مجلس با دولت که در عین حال نشانه‌ای پویا از نظام مردم سالاری دینی است، برنامه‌های اقتصادی دولت را با مشکلات و چالش‌هایی روبرو کرده که فرار سرمایه از کشور، افت شاخص بازار بورس، کاهش سرمایه‌گذاری و رشد تورم از جمله این مشکلات است. این پیامدها هرچند به دلیل مخالفت مجلس با تصمیم‌های دولت ناشی نشده، اما در صورت تلاوم آن ممکن است پایه‌های نظام اقتصادی و سیاسی کشور را متزلزل کند.

به هر حال دامنه گسترده تغییرات مدیریتی در سطوح سیاسی، اجتماعی و اقتصادی به حدی بود که برخی از نمایندگان مجلس با هشدار نسبت به این تغییرات، به رییس جمهوری اولتیماتوم دادند. به گفته 'آفتاب'، در دیدار اصول‌گرایان اصلاح طلب با احمدی نژاد، برخی از نمایندگان ضمن ابراز ناراضی از عملکرد دولت به ویژه در مسایل اقتصادی، به وی هشدار دادند که آخرین فرصت دولت برای بهبود وضعیت اقتصادی آخر بهمن ماه امسال است، زیرا در غیر این صورت از تمام ابزارهای قانونی خود برای حل مشکلات موجود بهره خواهند برد.

شدت تغییرات رخ داده به گونه‌ای است که حتی برخی از نمایندگان با تنظیم طرحی به دنبال سوال از رئیس جمهوری در صحن علنی مجلس هستند. پیمان فروزش عضو کمیسیون اقتصادی مجلس به ایسنا گفت: تصمیمات اقتصادی رئیس جمهوری، صحبت‌های وی، سخنان ناپخته برخی وزراء، وضعیت بازار بورس، تعویض مدیران عامل بانک‌ها، مدیران میانی، استانداران و... که همه به رئیس جمهوری منتسب می‌شوند، علت طرح این سوال است. وی در عین حال از همگرایی نمایندگان فراتر از یک فراقسیون برای تدوین این طرح و بیان سوال از رئیس جمهوری خبر داد و افزود: این طرح در هفته‌های آینده مطرح خواهد شد.

واکنش‌های محافل سیاسی و اقتصادی به سخنان رئیس جمهوری آنچنان بالا گرفت که حتی برخی از اقتصاددانان نزدیک به دولت در گزارشی به بررسی عواقب اظهارات احمدی نژاد برای اقتصاد کشور پرداختند. در همین حال برخی محافل از احتمال تعطیلی بورس تهران خبر دادند و گفتند